

NYELVILÁG

A BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
IDEGEN NYELVI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS INTÉZETÉNEK
SZAKMAI KIADVÁNYA

REVISTA DEL INSTITUTO DE LENGUAS EXTRANJERAS Y DE
COMUNICACIONES DE LA UNIVERSIDAD DE ECONOMÍA DE
BUDAPEST

Asztúria – 30 – Asturias

24

2021

Szerkesztőbizottság – Consejo de redacción

Barthalos Judit, Dr. Hegedüs Gyula, Hukné Dr. Kiss Szilvia, Karl Nikoletta,
Dr. Schiller Katalin, Szendrői Ildikó

Alapító-főszerkesztő – Fundador–Redactor jefe

Dr. Kéri András (2004–2020)

Főszerkesztő – Redactor jefe

Dr. Hegedüs Gyula (2021–)

Technikai szerkesztő – Diseño y composición

Deák Gabriella

Szerkesztőség címe – Dirección de la Redacción:

1054 Budapest, Alkotmány u. 9-11.

ISSN 1786-0636

Felelős kiadó – Editora responsable: Dr. Szegedi Krisztina

A Goncourt-díj

DR. ZSÁK HELGA – DR. OLASZ GYÖRGY JÓZSEF
KVIK

2020. november 30-án odaítélték az aktuális év Goncourt-díját. A dátum a járványról árulkodik, mivel a COVID19 miatt a bezárt könyvesboltok mellett nem sikerült a három előválasztást november elejéig lebonyolítani. 2020-ban a választás Hervé Le Tellier *Az anomália* című regényére esett. De hogyan is jött létre ez a rangos megmérettetés?

Edmond de Goncourt 1896-ban alapított irodalmi díjat, amelynek híre Európa-szerte elterjedt, jól ismert, de gyakran feledésbe merül a két névadó személye és irodalmi munkássága. Manapság már főleg naplójukat, a *Journal des Goncourt*-t olvassák, melyben vitriolos képet festenek a XIX. század végéről. Egyik lelkes hívük, Émile Zola szerint „túlfinomult az idegzetük, a legapróbb benyomásokat felnagyítják.” Ha műveiket patina fedi is, az irodalmi díj presztízse világhírű.

A Goncourt fivérek, Edmond de Goncourt (1822–1896) és Jules de Goncourt (1830–1870) szellemi és irodalmi munkássága annyira összeforr, hogy nehéz külön elemezni műveiket. Korán elveszítik apjukat és nővérüket, és testvéri kötelekeik ettől erősödnek, egymás között „Juledmond”-nak hívták magukat. Ambrus Zoltán egy 1913-as írásában így jellemzi őket:

„A 'két test - egy lélek' (amit házastársakról szokás mondani) rendszeren frázis; itt nem frázis és nem túlzás. Mint a képzelt Gianni és Nello¹, Edmond és Jules ikerlelkek voltak; azt lehetne mondani: összenőtt lelkek. A sziámi ikrek testi összenöttsége nem ritkább természeti csoda, mint az ilyen lelki összenöttség; sziámi ikreket (...) minden évtized produkál, olyan esetekről ellenben, amilyen a Goncourt-oké volt, csak nagyritkán hallani. S kiváló lelkekénél a Goncourt-ok esete eddigelé páratlan.”

Érdeklődésük szerteágazó volt, könyveléssel, műgyűjtéssel, antik tárgyakkal is foglalkoztak. A nyugati világ nekik köszönhetően ismerkedett meg például a japán művészettel.

Nagyapjuk, Jean-Antoine Huot de Goncourt az 1789-es forradalom során képviselő volt az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben, ők e forradalmi hagyomány ellenére ragaszkodtak nemesi címükhöz. Az életformához tartozó viselkedési szokásokat, kifinomultságot és műveltséget elsajátították, és életük első részét a XVIII. század szokásainak és szellemiségének tanulmányozásával töltötték

Az 1860-ban majd 1869-ben megjelentetett *Homme de Lettres*² (későbbi kiadásban *Charles Demailly*³) című művel megfigyeléseik központjába már a kortárs gondolkodás és szokások kerülnek. Regényeikben is megelőzi az aprólékos megfigyelés, a részletek pontos leírása az általános szellemi irányzatok felismerését vagy vázolását. Műveiket együtt írják, és az 1870 után megjelenő Goncourt-regények is közös munka gyümölcseként születnek meg. Fivére halála után Edmond Zolának⁴ írt levelében megemlíti, hogy a szüntelen munka is okozhatta Jules korai betegségének súlyosbodását.

¹ Edmond de Goncourt: A Zenganno fivérek (1879) – Edmond ezen a címen állított emléket fivérének, annak halála után.

² Író emberek vagy Irodalmárok

³ Magyarul *Demailly Károly* címmel jelent meg, a Révai Kiadónál, 1905-ben, ifj. Korányi Frigyes fordításában, Ambrus Zoltán előszavával.

⁴ Émile Zola (1840–1902) regényíró és műkritikus. A naturalizmus egyik legjelesebb képviselője. Legnagyobb regényciklusa *A Rougon-Macquart család* címet viseli. Ebben a ciklusban jelent meg *A patkányfogó*, a *Nana*, a *Tisztes úri ház*, a *Germinal*, az *Allat az emberben*.

Olvasónaplójukat, a *Journal des Goncourt*-t is közösen írják. Az 1851-es államcsíny másnapján, III. Napóleon császársága elején kezdik a korrajzokat, majd Edmond de Goncourt egyedül folytatja. A francia társadalomról karcos képet festenek:

„Franciaország egy hatalmas Harpagon⁵ megtestesülése, görcsösen markolja jövedelmeit, minden szegényre kész, és a szegény szegényére, hogy megőrizze a bukását.”⁶”

A párizsi bohém és szellemi élet jeles képviselőinek vitriolos portréit is vázolják, nem kegyelmeznek Balzacnak⁷, Mallarménak⁸ sem. Flaubert-t⁹, akinek zsenijét elismerik, szintén kritizálják: „*Flaubert bálványozza a mondatok ritmusát*” írják barátjukról 1861. április 21-i bejegyzésükben. Maupassant-ról¹⁰, szintén közelebbi ismerőséről, ezt írja Jules de Goncourt az 1888-as év naplójában:

„Zola mondta már róla, hogy a hazugok királya (...). Egy igazi írónak egy mondata viseli a signóját, mely az olvasott közönség számára felismerhető, e nélkül nem nagy író. Maupassant oldalai nincsenek aláírva, csak jó másolatok, a köztulajdon részei.”

Dosztojevszkij¹¹ melankolikus gondolatait is túlzottan tartották, és Zola regényei fogadtatásának sikerét sem üdvözölték. A költészet egészét sem kímélték. Ezt írták róla:

„Manapság vannak még verselők, de költők már nincsenek, mert a mai időkben minden találékonyság, alkotói véna, képzelőerő a prózába költözött.”

Részrehajlás nélkül, éles szemmel festették le környezetük visszasságait és álszentségét. Edmond 1887-ben hoz csak nyilvánosságra néhány részt a *Naplóból*, tartván az esteleges perektől, a többi kiadását végrendeletében az általa alapított Akadémiára bízta. A *Le Figaró*ban megjelent első kritikák szűk látókörűnek és groteszknek ítélték a fivérek munkáját, de Anatole France, irodalmi Nobel díjas író megvédte „művészi tükörben” megfigyelt irodalmi alkotásukat.

A *Napló* Proustnak¹² is inspirációt adott, a *Megtalált időben*¹³ utánozza a fivérek stílusát, részletes leírásaikat. Az irodalomkritika a naturalista irányzatba sorolja műveiket. Részletes és aprólékos leírások jellemzik például *Germinie Lacerteux* című regényüket (1865), melyben a szolgálójuk kettős életét festik le. 1887-ben hozza meg számukra a sikert a *La Fille Elisa*¹⁴ című regény, immáron az idősebb fivér önálló alkotása mely a női börtönök és a prostitúció világát tárja fel. Maupassant, Huysmans¹⁵, Zola ekkor fogadják el Edmond-t a kortárs irodalom egyik mesterének, Flaubert és Zola mellett.

⁵ A *Fösvény* címszereplőjének neve Molière darabjában.

⁶ Edmond et Jules de Goncourt, *Journal des Goncourt* (éd. critique sous la direction de Jean-Louis Cabanes) t. I. Paris, Honoré Champion, 2005, p.417.

⁷ Honoré de Balzac (1799–1850) *Emberi színjáték* gyűjtőcímű epikai folyama 95 regényből áll, közülük legismertebbek a *Goriot apó*, az *Elveszett illúziók*, a *Kurtizánok tündöklése és bukása*, a *hubogók*, a *szamárbőr*, a *Vörös Vendégfogadó*.

⁸ Stéphane Mallarmé (1842–1898) költő. A költő és irodalmár Komlós Aladár szavával „megcsinálja a szimbólum metafizikáját”. L’art pour l’art, tiszta költészetet művel. Egy szó sem szerepelhet véletlenül verseiben. Edgar Allan Poe rajongója és fordítója.

⁹ Gustave Flaubert (1821–1880) regényíró. Legismertebb művei a *Bovaryné*, a *Szalambó* és az *Érzelmek iskolája*.

¹⁰ Guy de Maupassant (1850–1893) novellista és regényíró. Főbb művei: *Egy asszony élete*, *A szépfűú*, *Erős*, *mint a halál*, novellái közül néhány a legismertebbek közül: *Gömbök*, *Az ékszer*, *Fifi kisaszony*, *Gyöngykisaszony*.

¹¹ Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij (1821–1881) orosz író. Többek között a *Bűn és bűnbódés*, a *Félkegyelmű* és a *Karamazov testvérek* szerzője.

¹² Marcel Proust (1871–1922) regényíró, legismertebb műve a hét részből álló *Az eltűnt idő nyomában*.

¹³ *Le Temps Retrouvé – Az Eltűnt idő nyomában* hetedik, utolsó kötete. Proust halála után öt évvel, 1927-ben jelenik meg.

¹⁴ Magyar kiadás: *Elisa*

¹⁵ Joris-Karl Huysmans, eredeti nevén Charles Marie Georges Huysmans (1848-1907) francia naturalista író és műkritikus.

A testvérek fejében már az 1860-as évek végén megszületett egy olyan Akadémia megalapításának szükségessége, amely nem függ az államtól. Ők akkor elsősorban talán a naturalizmus népszerűsítésén gondolkodtak... Életükben nem sikerült ezt a grémiumot felállítaniuk, de a Julienhez hasonlóan gyermektelen Edmond végrendeletében rendelkezik egy a nevüket kell viselő Akadémia létrehozásáról, irodalmi díjak jelölése és átadása végett. A végrendelező egyúttal kiköti, hogy a teljes terjedelmű naplót csak elhunyt után húsz évvel szabad megjelentetni. Addig óvatosan válogatott a kritikai fejezetekből, és félt az esetleges perekétől is örökösivel szemben, ha majd a „kellemetlen igazságok”, ahogy írta, napvilágra kerülnek.

Ezeknek a kellemetlen részeknek a fenyegető árnyéka ösztönözte az Goncourt Akadémiát, hogy hosszú évekig kérjék az aktuális oktatási miniszterektől a kézirat kiadásának tiltását. Még az 1950-es években is, Alphonse Daudet¹⁶ örökösei követelték a mű cenzúrázását.¹⁷ Csak 1956-ban publikálták egészében a *Naplót*.

Az első díjat 1903. december 21-én ítélik oda, John Antoine Nau-nak, *Ellenséges erő* című regényéért, amelyben egy menekülő földönkívüli szállja meg a főhős testét. 1914 óta a 10 zsűritag a párizsi Opera melletti Drouant étteremben gyűlik össze és ott döntenek az év legjelesebb alkotásáról. Mivel étteremben üléseznek, tíz teríték (*couvert*) szerint rendeződnek. Ha valamelyik teríték ítése távozik tisztségéről, az ő terítékéhez választanak új tagot. Minden év első októberi keddjén ítéleznek, a díjat novemberben adják át. A jelenlegi Goncourt-zsűri tagjai, Pascal Bruckner, Camille Laurens, Pierre Assouline, Eric-Emmanuel Schmitt, Philippe Claudel, Paule Constat, Tahar Ben Jelloun, Patrick Rambaud, Didier Decoin, Françoise Chandernagor.

Marcel Proust is Goncourt-díjat kap *Bimbózó lányok árnyékában*¹⁸ című regényéért 1919-ben. A Goncourt-díjat egy író csak egyszer kaphatja meg, kivétel e téren Romain Gary aki két regényéért is megkapta (*Az ég gyökere*¹⁹, 1956, *Előttem az élet*²⁰, 1975), a másodikért írói néven (Émil Ajar). A díjazottak között volt még Henri Barbusse²¹, Georges Duhamel²², Elsa Triolet²³, Maurice Druon²⁴, Robert Merle²⁵, Simone de Beauvoir²⁶, André Schwarz-Bart²⁷, Michel Tournier²⁸, Marguerite Duras²⁹, Tahar ben Jalloun³⁰, Michel Houellebecq³¹.

A díjjal járó összeg az évek alatt megcsappant. Eredetileg 6 írónak teljes évi jövedelmét tette ki, de a világháború alatt az állami kötvények értéke mélybe zuhant, így már a 20-as évektől szimbolikus összeget kaptak a nyertesek. Jelenleg 10 eurót kapnak készhez, de műveiket neves kiadók

¹⁶ Alphonse Daudet (1840–1897), teljes nevén Louis Marie Alphonse Daudet, regényíró. Legismertebb művei *A kis idélen*, *Tarasconi Tartarin*, *Levelek a malomból*, *Az arles-i lány*. Ez utóbbi ihlette meg Georges Bizet-t, aki ezen a címen egy szvitet komponált.

¹⁷ Baldick, Robert, ed. (1984) *Pages from the Goncourt Journal*, Harmondsworth: Penguin, ISBN 100570144 pp. ix-xii.

¹⁸ *A l'ombre des jeunes filles en fleurs*, *Az eltűnt idő nyomában* második kötete.

¹⁹ *Les Racines du Ciel*

²⁰ *La Vie devant soi*

²¹ *A tűz* 1916

²² *Civilizáció* (verses kötet) 1917

²³ *Az első lépés kétszáz frankba kerül* (novellás kötet) 1944 A cím kódolt mondat, a provánszi partraszállásra utal.

²⁴ *Finom famíliák* 1948

²⁵ *Két nap az élet* 1949

²⁶ *Mandarinok* 1954

²⁷ *Igazak inadéka* 1959

²⁸ *A Rémkirály* 1970

²⁹ *A szerető* 1984

³⁰ *A szentséges éjszaka* 1987

³¹ *A térkép és a táj* 2010

forgalmazzák, példányszámuk elérte a 345 000-et 2016-ban, és a 2020-as év kiadásai is nagyon biztatók.

Hasonló, államtól nem függő irodalmi díj Magyarországon is született, a Baumgarten-díj, amely szintén végrendelet útján keletkezett. Baumgarten Ferenc Ferdinánd esztéta, műkritikus adományozta Sas utcai házáat egy alapítványnak, amelynek kurátora Babits Mihály költő és Basch Lóránt ügyvéd volt. Az első díjat 1929-ben osztották ki, január 18-án, az alapító halálának második évfordulóján. Babits 1941-es halála után Schöpflin Aladár működtette tovább a kuratóriumot, egészen 1949-ig. Nagyon öröndetes, hogy több mint hetven év után a díjat magánadományokból új életre keltette Kukorelli Endre, és az első Baumgarten-émlékdíjat átadták 2020. január 18-án³². 2021. január 18-án immár másodszor is kiosztották a „magyar Goncourt-t”³³. A díj nálunk jelenleg 500 ezer forint, a jutalom esetében 200 ezer forint. Reméljük, hosszú élet vár rá, mint francia példájára.

Irodalom

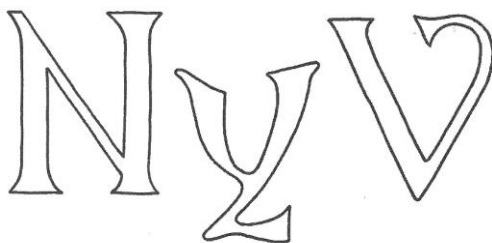
Ambrus Zoltán (1913): *Vezető elmék. Irodalmi karcolatok*, Budapest, Révai kiadó.

Baldick, Robert, kiadó. (1984): *Pages from the Goncourt Journal*, Harmondsworth: Penguin.

Goncourt, Edmond és Jules de (2005): *Journal des Goncourt* (éd. critique sous la direction de Jean-Louis Cabanes) t. I. Paris, Honoré Champion.

Le Goffic, Charles, Article „Goncourt” *La Grande Encyclopédie (1885-1902)*

Ménard, Pierre (2020): *Les infréquentables frères Goncourt*, Paris, Taillandier.

³² Díjazottak: Marno János, Márton László, Pintér Béla, St.Auby Tamás és Christina Viragh. Jutalomban részesült: Bán Zoltán András, Bartók Imre, Csehy Zoltán, Kulcsár-Szabó Zoltán, Peer Krisztián és Szilágyi Zsófia

³³ A 2021-es díjazottak: **Báthori Csaba, Bodor Ádám, Garaczi László, Margócsy István, Selyem Zsuzsa, Szijj Ferenc, Takáts József és Tompa Andrea.** Baumgarten Emlékjutalmat kapott **Berta Ádám, Hermann Veronika, Kalász Orsolya, Németh Zoltán, Sipos Balázs, Ela Sobolewska és Szolláth Dávid.**